

ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ ІДЕЙ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО У ВИХОВАННІ ТВОРЧОГО СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО НАВЧАННЯ (ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У НЕМОВНОМУ ВНЗ)

Глобалізація сучасного світу особливо увиразнює роль інтелектуально розвиненої, освіченої особистості, яка завдяки своїм творчим здатностям рухає суспільство по шляху поступу знань. Людство обирає загальний цивілізаційний напрямок розвитку, однією з важливих складових якого є особистісно зорієнтована стратегія навчання і виховання. Наша країна все більше стверджує прихильність ідеї особистісного розвитку людини як віддзеркалення вірогідно високого розвитку всього суспільства. Виховання творчих якостей особистості стає пріоритетним напрямом української педагогічної теорії і практики.

Сучасні педагоги все частіше звертаються до напрацювань наших попередників, науковців, твори яких уже ввійшли в історію: *Vestigia semper adora* («Завжди шануй сліди минулого» – Публій Стацій). Внесок українських мислителів у розвиток педагогіки як науки є надзвичайно вагомим. Так, якщо ми звернемося до минулого двадцятого століття, побачимо видатну постать українського педагога-гуманіста Василя Олександровича Сухомлинського, який мудро визначивши саме особистість у центрі навчання, бачив «розвиток творчих сил кожної окремої особистості в умовах колективної співдружності на основі етико-естетичних цінностей, інтересів, потреб, який спрямований, зрештою, на творчу працю» [1, с.19]. Педагогічна спадщина В. О. Сухомлинського глибоко вивчається нині, осмислюється, узагальнюється, оскільки ідеї, висловлені талановитим педагогом, особливо злободенні і відповідають багатьом напрямкам теоретичних досліджень сучасної педагогіки та втілення їх результатів на практиці. Різноманітні аспекти психолого-педагогічної науки, висвітлені у працях В.О. Сухомлинського, осмислювали та аналізували багато українських дослідників (М.Я. Антоненко, І.Д. Бех, А.М. Богуш, Л.С. Бондар, В.А. Василенко, М.М. Дубінка, І.А. Зязюн, М.Ю. Красовицький, В.Г. Кузь, А.М. Луцюк, О.Я. Савченко, О.В. Сухомлинська, Г.В. Сухорукова, М.Д. Ярмаченко та інші). Метою даної роботи є висвітлення ідей В.О. Сухомлинського про розвиток творчої особистості на матеріалі вивчення особливостей виховання творчого ставлення студентів до навчання іноземної мови в немовному вищому навчальному закладі.

Творчість В.О. Сухомлинського багатогранна, однак усі його роздуми торкаються проблем освіти, виховання, розвитку особистості дитини і молоді. Ґрунтом для В.О. Сухомлинського як мислителя була власна практика в Павлівській середній школі, де на підставі щоденного досвіду складалася його психолого-педагогічна система. В.О. Сухомлинський вважав, що праця педагога – це, насамперед, праця серця, і лише тому, що це праця серця, це й творчість розуму: «Творчістю є діяльність, в яку людина вкладає немовби частинку своєї душі, і чим більше вона вкладає, тим багатшою стає її душа» [2, с. 565]. Ідеї педагога віддзеркалюються зокрема, й у практиці навчання у ВНЗ, психолого-педагогічних аспектах вищої освіти, наприклад, у вихованні творчого ставлення студентів до навчання в університеті.

Для молоді вступ до вищого навчального закладу визначає зміну соціального статусу та початок нової діяльності на рівні навчального процесу вищого навчального закладу. Цей період ставить перед студентством багато нових вимог, потребує від молоді надзвичайно інтенсивної адаптації до нових умов, відмінних від навчання в загальноосвітній школі. Студенти-першокурсники лише вступають у нове життя і пристосовуються до структури, змісту, умов та організації навчального процесу у вищому навчальному закладі, переходять до самостійності в навчанні згідно із новими для них університетськими вимогами до підготовки. Кожний з них стикається з необхідністю виявити креативність у створенні для себе власної методики опрацювання навчального матеріалу. Також студент на початку своєї вищої освіти намагається сформувати власний стиль поведінки, при звичаїтися до нової групи тощо. Незважаючи на таке різноманіття новизни, найважливішим складником формування особистості кожного студента в цей час видається саме визначений В. О. Сухомлинським у праці «Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості» напрямок: «повноцінне навчання, тобто навчання, яке розвиває розумові сили і здібності, було б немислимим, якби не спеціальна спрямованість, скерованість навчання – розвивати розум, виховувати розумну людину навіть за умови відносної незалежності розумового розвитку, творчих сил, розуму від обсягу знань» [3, с. 97].

Спостерігаючи глобалізаційні зміни в світі, можна визначити ту особливу роль у загальній освіченості та успішному подальшому професійному і науковому розвитку нинішнього студента, яку відіграє володіння іноземною мовою. Іноземну мову вивчають упродовж перших курсів немовних університетів, тому одним із найважливіших завдань для викладацького колективу кафедри іноземних мов є підвищення мотивації новачків-першокурсників, виховання у них творчого ставлення до навчання. Викладання, яке побудоване не на перевірці механічно відтвореного матеріалу, а передбачає застосування творчих завдань, проектних методик, що дозволяють кожній особистості ширше проявитися на заняттях, містить головний стимул, головний чинник, «що забезпечує єдність навчання й виховання, живої пристрасті, яскравої емоційної оцінки того, що вивчається, глибоко особистісного ставлення до фактів, явищ, подій, ідей, висновків, узагальнень» [4, с. 47]. Студенти немовних університетів, для яких іноземна мова не є профільною, нерідко не зважають на значення володіння іноземною мовою, їх початкова мотивація не висока і містить компоненти, жодним чином не пов'язані з особистісним ростом, розумовим розвитком тощо. З огляду на це, для досягнення успіху педагогічного впливу викладач наполегливо працює над тим, щоб створити сприятливі умови оволодіння іноземною мовою, переконуючи своїх студентів у необхідності опанувати іноземну мову для успішної майбутньої роботи, підвищуючи значущість цільових установок і регулюючи труднощі процесу засвоєння. Завданням викладача є формування у студентів потреби у вивченні іноземної мови. У цьому студентам допоможе розуміння змін, які відбуваються у сучасному світі, «коли в значній мірі громадянин будь-якої країни стає громадянином світу і повинен спілкуватися практично з усім світом, в цих умовах тільки людина, яка максимально пізнає себе, саморозвинена, буде мати можливість успішно реалізуватися в житті» [5, с.8]. Студент «прогнозує реальні наслідки оволодіння іноземною мовою для подальшої життєдіяльності в плані перспектив свого розвитку» [6, с.504].

З огляду на якісно відмінну від шкільної систему співвідношення відповідальності і самостійності у поведінці, наявну у ВНЗ, характерними є труднощі під час подолання шкільного дидактичного стереотипу, оскільки нові умови, в яких опиняються першокурсники, вимагають від них швидкого вироблення нового стилю діяльності, пристосованого до вузівського навчання, набуття нових звичок пізнавальної активності, створення кожним студентом свого власного режиму праці і відпочинку для успішного навчання. Специфіка навчального матеріалу з іноземної мови полягає у його переважно професійній спрямованості, а отже, засвоєння іншомовного матеріалу неможливе без знань у професійній сфері, і це визначає актуальність міжпредметних зв'язків для успішного навчання іноземній мові. Виховання свідомого ставлення до навчання, до оволодіння знаннями як найважливішою життєвою потребою, що В.О. Сухомлинський вважав дуже значущим для школярів, є надзвичайно актуальним і для студентської молоді. Адже дійсно, будь-які педагогічні знахідки не мають сенсу у разі небажання студента вчитися, відсутності в нього впевненості у своїх силах та досягненні успіху. Як відзначав В.О. Сухомлинський, бажання навчатися з'являється при переживанні успіху від результатів навчання, коли педагогічний процес підтримується на рівні розумно розрахованої напруги. Студентові необхідно відмовлятися від звичок пізнавальної діяльності, які склалися за роки вивчення іноземної мови в школі, і формувати новий стиль навчальної роботи. Недостатня психологічна та практична підготовка багатьох випускників середньої школи щодо вузівських форм і методів навчання призводить не тільки до неуспішності, а й до зниження розумової працездатності студентів, ослабленні уваги, пам'яті, мислення, що унеможливорює успішну навчальну діяльність. Видається, що доцільно було б передбачити складнощі такого характеру і ознайомлювати у випускних класах шкіл з особливостями навчання у ВНЗ за кредитно-модульної системи організації навчального матеріалу, проводити тренінги з метою вироблення установки сприймати нові умови життя без стресу.

Новий стереотип навчальної діяльності з вивчення іноземної мови передбачає інші, ніж у школі, пріоритети сприйняття та осмислення матеріалу, який вивчається. Основна шкільна робота з осмислення нових знань відбувається на уроці під керівництвом учителя, а домашня робота учнів переважно полягає у повторюванні і запам'ятовуванні матеріалу. Студентів же належить навчати технології навчальної діяльності з розкриття закономірностей, а також методичним прийомам

сприйняття та осмислення матеріалу, який вивчається, із самоконтролем. Від того, наскільки правильно організується ця робота, залежить глибина і міцність знань студентів, їх саморозвиток, а також рівень сформованості у них здатності самостійно і творчо діяти в інших умовах. Самостійна робота в курсі вивчення іноземної мови слугує засобом формування здібностей до саморозвитку студентів, а виконання самостійних завдань креативного характеру дозволяє навчити студентів нестандартного мислення, що є одним із проявів творчого ставлення студентів до навчання іноземної мови. У студентів активізується самостійне і творче мислення, потреба вираження у креативній, дослідницькій роботі. Виробляється позитивне ставлення до заходів із творчою участю – олімпіад, наукових студентських конференцій, тощо. Провідною ідеєю є переконання В.О. Сухомлинського про те, що залучення дітей та молоді до самостійної навчальної творчої діяльності сприяє їх самовираженню і самореалізації. У студентському віці проблема реалізації творчих здібностей особистості стоїть дуже гостро. Педагог у навчанні англійської мови має зробити центральною творчу розумову активність студентів, що спонукає їх оволодіти певним мовним матеріалом і застосовувати його для комунікації. Специфіка дисципліни «Іноземна мова» в немовному ВНЗ актуалізує для викладачів іноземної мови пошуки та дослідження адекватних засобів забезпечення ефективності викладання для досягнення студентами і в перспективі – майбутніми фахівцями високої комунікативної готовності щодо обраної іноземної мови.

Розвиток творчого потенціалу педагога виявляється і в постійному підтриманні ним «форми» – поінформованості про сучасні методи і засоби створення пізнавальної зацікавленості студентів, якої можна досягти лише за допомогою безперервної освіти, підвищенням власного рівня педагогічної компетентності викладача, його педагогічної культури. Як відзначав В. О. Сухомлинський у праці «Розмова з молодим директором школи», постійне збагачення творчої лабораторії кожного вчителя становить дуже важливий бік педагогічної культури, оскільки йдеться про технологію педагогічної праці. Щоденна робота сучасного викладача іноземної мови вимагає застосування активних форм навчання, використання знання методологічних основ забезпечення ефективності викладання, що в підсумку підвищує його педагогічну майстерність і розвиває його власну особистість, виявляє творчі здатності, створює педагогічні умови формування пізнавальних інтересів студентів. В.О. Сухомлинський мав ґрунтовні підстави вважати плідні результати праці і творчості людини головними джерелами її самоствердження, що дозволяє їй повірити в свої сили: «Без творчості немислиме пізнання людиною своїх сил, здібностей, нахилів; неможливе утвердження поваги до себе, чутливе ставлення особистості до морального впливу колективу» [7, с. 480]. Гуманне виховання, якому сприяє педагог, допомагає «кожному подивитися на себе, відчутти в собі людську неповторність, стати духовно сильним, непереможним борцем за самого себе. Викривлення в поведінці бувають у тієї людини, яка не знає самої себе, не гордиться нічим, бо нічого не утвердила в собі» [7, с. 550]. Творчість видатний український педагог визначає як могутній стимул духовного життя, а відсутність творчості в духовному житті вважає вбивчою для інтересу до навчання.

Отже, вивчення педагогічної спадщини В.О. Сухомлинського допомагає відкривати особливості виховання творчого ставлення студентів до вивчення іноземної мови в немовному вищому навчальному закладі, застосовувати ідеї педагога в освітньому процесі, у вихованні творчого підходу студентів до свого навчання в університеті, що є однією з важливих складових творчого, розумового, пізнавального розвитку особистості тих, хто навчається.

Література:

1. Сухомлинська О.В. Василь Олександрович Сухомлинський – наукова біографія / В.О. Сухомлинський у роздумах сучасних українських педагогів. – Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2012. – С.14-25.
2. Сухомлинський В. Вибрані твори: в 5 т. / Василь Сухомлинський – К.: Рад. школа, 1976. – Т. 1 : Методика виховання колективу. – 1976. – С. 401-637.
3. Сухомлинський В.О. Проблеми виховання всебічно розвинутої особистості / В.О. Сухомлинський // Сухомлинський В.О. Вибрані твори : в 5 т. / редкол. : О.Г. Дзевєрін (голова) та ін. – К. : Рад. шк., 1976. –Т. 1. – 1976. – С. 53-206.
4. Сухомлинский В.А. Этюды о коммунистическом воспитании / В.А. Сухомлинский // Нар. образование. – 1967. – № 4. – С. 44-50.
5. Кремень В.Г. Василь Олександрович Сухомлинський і сучасна педагогічна наука // В.О. Сухомлинський у роздумах сучасних українських педагогів : монографія / упоряд. : О.В. Сухомлинська, О.Я. Савченко ; авт. кол. : О.В. Сухомлинська, О.Я. Савченко, В.С. Курило, І.Д. Бех та ін. – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2012. – 504 с.
6. Знанецький В.Ю. Розвиток мотивації студентів до вивчення іноземних мов під час професійної підготовки // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі. – 2012. – Вип. 22. – С.503-509.
7. Сухомлинський В. О. Методика виховання колективу / В.О. Сухомлинський // Сухомлинський В.О. Вибрані твори : в 5 т. / редкол. : О. Г. Дзевєрін (голова) та ін. – К. : Рад. шк., 1976. –Т. 1. – 1976. – С. 403-637.

2013

XVII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція

29 – 30 листопада 2013 р.

ЧАСТИНА 2

Секції:

Економіка, Педагогіка, Філологічні науки

Проблеми та перспективи
розвитку науки на початку третього тисячоліття
у країнах СНД

Переяслав-Хмельницький
2013

XVII

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД

«Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

молодіжна громадська організація
«НЕЗАЛЕЖНА АСОЦІАЦІЯ МОЛОДІ»

студентське наукове товариство історичного факультету
«КОМІТЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРІЇ ТА СУЧАСНОСТІ»

МАТЕРІАЛИ

XVII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
**«Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття
у країнах СНД»**

29 – 30 листопада 2013 р.

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
ЧАСТИНА 2

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ УКРАИНЫ
ГОСУДАРСТВЕННОЕ ВЫСШЕЕ УЧЕБНОЕ ЗАВЕДЕНИЕ

«Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет
имени Григория Сковороды»

молодежная общественная организация
«НЕЗАВИСИМАЯ АССОЦИАЦИЯ МОЛОДЕЖИ»

студенческое научное общество исторического факультета
«КОМИТЕТ ИССЛЕДОВАНИЯ ИСТОРИИ И СОВРЕМЕННОСТИ»

МАТЕРИАЛЫ

XVII Международной научно-практической интернет-конференции
**«Проблемы и перспективы развития науки в начале третьего тысячелетия
в странах СНГ»**

29 – 30 ноября 2013 г.

СБОРНИК НАУЧНЫХ РАБОТ
ЧАСТЬ 2

Матеріали XVII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД» // Збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький, 2013 р. – 354 с.

Материалы XVII Международной научно-практической интернет-конференции «Проблемы и перспективы развития науки в начале третьего тысячелетия в странах СНГ» // Сборник научных трудов. - Переяслав-Хмельницкий, 2013 г. – 354 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

В.П. Коцур,

доктор історичних наук, професор, дійсний член НАПН України,
ректор ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

В.П. Коцур,

доктор исторических наук, профессор, действительный член НАПН Украины, ректор ГВУЗ
«Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды».

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

С.М. Рик к.ф.н., доцент;

Я.О. Потапенко д.і.н., професор;

Т.М. Боголіб д.е.н., професор;

Г.Л. Токмань д.п.н., професор;

Н.В. Ігнатенко к.п.н., професор;

В.В. Куйбіда к.біол.н. доцент;

В.А. Вінс к.псих.н.;

Ю.В. Бобровнік к.і.н.;

С.М. Кикоть к.і.н.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

С.М. Рик к.ф.н., доцент;

Я.О. Потапенко д.и.н., профессор;

Т.М. Боголиб д.э.н., профессор;

Г.Л. Токмань д.п.н., профессор;

Н.В. Игнатенко к.п.н., профессор;

В.В. Куйбида к.биол.н. доцент;

В.А. Винс к.псих.н.;

Ю.В. Бобровник к.и.н.;

С.М. Кикоть к.и.н.

Члени оргкомітету інтернет-конференції:

Ю.В. Бобровнік,

А.П. Король,

Ю.С. Табачок.

Члены оргкомитета интернет-конференции:

Ю.В. Бобровник,

А.П. Король,

Ю.С. Табачок.

Упорядники збірника:

Ю.В. Бобровнік,

Ю.С. Табачок.

Составители сборника:

Ю.В. Бобровник,

Ю.С. Табачок.